

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - IV. část

Ve čtvrté a poslední části svého příspěvku bych chtěl rozebrat zásadní novelizovaná ustanovení Hlavy dvacáté páté označené jako právní styk s cizinou. Jde o oblast trestního řádu, které se dotýká jen menšího počtu věcí projednávaných před našimi soudy, nicméně s postupující integrací Evropské unie nabývá na důležitosti a je nutné vytvořit funkční a efektivní nástroje, jak na nové podmínky reagovat.

Předání a převzetí osob a věcí (§ 380 tr. řádu)

Novela doplnila ust. § 380 odst. 1 tr.řádu větou druhou, na základě které, orgány činné v trestním řízení a Ministerstvo spravedlnosti, mohou poskytovat příslušným orgánům cizích států nezbytné informace, včetně osobních údajů a překladů písemností a to pro účely vydávání nebo předávání osoby z cizího státu na základě žádosti podle této hlavy nebo osobu, na kterou byl soudem České republiky vydán zatýkáací rozkaz (§ 384), evropský zatýkáací rozkaz (§ 405), příkaz k zatčení (§ 69) nebo příkaz k dodání do výkonu trestu (§ 321 odst. 3), a která je z cizího státu vyhošťována či jinak předávána podle práva tohoto cizího státu. K tomuto upřesnění zákonodárce přistoupil s ohledem na praxi některých států, které namísto vydání (extradice) dávají přednost navracení hledaných zločinců cestou vyhoštění (deportace). Předmětný postup se však vztahuje toliko na osoby, po kterých je na území České republiky pátráno na základě výše uvedených institutů.

Vyžádání z ciziny (§ 383 - 387 tr. řádu)

Předmětná změna řady dílčích ustanovení trestního řádu (§ 383 odst. 1, 2, § 384 odst. 6, § 387 odst. 1) je spojená s poněkud problematickou situací, kterou byly soudy nuceny řešit, spočívající v tom, že pokud byl mezinárodní zatýkáací rozkaz vydán v přípravném řízení okresním soudem, následně však došlo k podání obžaloby ke krajskému soudu, okresní soudy následně odmítaly další úkony činit s tím, že již nejsou příslušné k žádným úkonům trestního řízení v dané trestní věci. Nebo případně rušili mezinárodní zatýkáací rozkazy ihned po podání obžaloby ke krajskému soudu, kdy krajské soudy si měli vydat mezinárodní zatýkáací rozkazy nové. Kroky okresních osudu byly vedeny pragmaticky, v souladu s trestním řádem. Pokud by totiž nebyl mezinárodní zatýkáací rozkaz zrušen v době podání obžaloby u krajského soudu a v této době došlo k zadržení obviněného (nyní již obžalovaného), pak by měl být takto zadržený obviněný (obžalovaný) předán soudci soudu, který některých ze zatýkáacích rozkazů či příkazů vydal. Pokud tak v přípravném řízení činili soudy okresní, ale obžaloby byla poté podána u soudu krajského, rozhodoval by věcně nepřislušný soud (soud okresní). Zákonodárce tedy upravil příslušnost k úkonům přesně specifikovaným níže tak, že stanovil, **že úkony soudu podle § 383 až 390 koná soud, který v době úkonu vede trestní řízení, a v přípravném řízení soud příslušný podle § 26 tr. řádu**[1]. Jedná se konkrétně o tyto úkony:

- přijetí informace o nemožnosti vydání (§ 383 odst. 2, s tím pak souvisí i přezkoumání důvodů nemožnosti vydání a případné zrušení mezinárodního zatýkáacího rozkazu podle § 383 odst. 3tr.

řádu),

- k přijetí vydané osoby (§ 384 odst. 5 a § 387 odst. 1 tr. řádu),
- ke zrušení mezinárodního zatýkacího rozkazu, pokud zanikly důvody, pro které byl vydán (§ 384 odst. 6 tr. řádu),
- k přijetí prohlášení vydané osoby o vzdání se práva na uplatnění zásady speciality (§ 389 odst. 2 tr. řádu)
- k žádosti o dočasné převzetí vydávané osoby (§ 390 odst. 1 tr. řádu).

Znamená to tedy, že k výše uvedeným úkonům bude příslušný soud okresní. V okamžiku kdy bude podána obžaloba u krajského soudu, bude činit úkony již jen soud krajský. Nemůže tedy dojít k situaci, kdy by rozhodoval věcně nepřislušný soud a současně nebude nutné zatýkací rozkazy či příkazy vydané soudy okresními posléze rušit a nahrazovat novými zatýkacími rozkazy či příkazy soudu krajských. Z osobní zkušenosti vím, že vydávání a následné rušení zatýkacích rozkazů vzbuzovalo údiv u zahraničních orgánů činných v trestním řízení a nejednou bylo nutné tento pro ně poněkud nepochopitelný postup poměrně komplikovaně vysvětlovat. Stranou nemohou zůstat ani úspory, kterých bude možné dosáhnout minimálně tím, že odpočne řada překladů do cizích jazyků.

Změna podmínky pro vydání Evropského zatýkacího rozkazu dle § 404 odst. 2 písm. b) tr. řádu

Přepracováním ust. § 404 odst. 2 písm. b) tr. řádu zákonodárce dal jednoznačně najevo, že na základě Evropského zatýkacího rozkazu, potažmo Mezinárodního zatýkacího rozkazu, je možné žádat o vydání pachatele toliko v případě nepodmíněného trestu odnětí svobody **v délce nejméně čtyř měsíců nebo jeho zbytku nebo ochranného opatření spojeného s omezením svobody nebo jeho zbytku v délce nejméně čtyř měsíců**. V praxi se měli objevit případy, kdy soudy interpretovali znění § 404 odst. 2 písm. b) tr. ř. platné do 1.1.2012 tak, že evropský zatýkací rozkaz bylo možné vydat i v případech, kdy byl uložen trest odnětí svobody, jehož výkon byl podmíněně odložen. Při výkonu své funkce jsem se s tímto postupem osobně nesetkal, nicméně je možné i tento výklad, pokud bychom se opřeli o striktně jazykový výklad této normy, přijmout. V tomto směru zákonodárce má v úmyslu využít Evropského zatýkacího rozkazu, a potažmo Mezinárodního zatýkacího rozkazu jen u nepodmíněných trestů odnětí svobody, i s ohledem na Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy v čl. 1 odst. 1, kdy se stanoví, že evropský zatýkací rozkaz je soudní rozhodnutí sloužící k zatčení a předání vyžádané osoby za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody (*custodial sentence*) nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody. Evropský zatýkací rozkaz má být nástrojem v boji proti závažné kriminalitě a organizované trestné činnosti. I z toho lze odvodit, že vydání evropského zatýkacího rozkazu pouze v souvislosti s trestem odnětí svobody, jehož výkon byl podmíněně odložen, je vyloučeno, protože neodpovídá použití zásady proporcionality.[2]

Co mne však zarazil ve výše zmíněné důvodové zprávě, je konstatování: „*Zpřesnění dikce rovněž vyloučí případy, kdy byl uložen nepodmíněný trest a osoba z něj byla podmíněně propuštěna.*“ Byť se tato skutečnost může jevit jako nelogická, tedy že by nebylo možné využít zatýkacích rozkazů (tímto jsou pojímány jednak Evropský zatýkací rozkaz EZR i Mezinárodní zatýkací rozkaz MZR) na zajištění osoby podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody (byl jim uložen nepodmíněný trest odnětí svobody), které se ve zkušební době dopustit jednání takového významu, že soud hodlá nařídít výkon zbytku nepodmíněného trestu, ze kterého byl odsouzený podmíněně propuštěn. Při druhém pohledu je možné s touto interpretací vyslovit souhlas. Situace je totiž obdobná, jako když soud pátrá po pobytu odsouzeného, kterému byl uložen podmíněný trest odnětí svobody se stanovením přiměřené zkušební doby, odsouzený v rámci zkušební doby poruší podmínky vedení řádného života a soud stojí před možností přeměny tohoto trestu na trest nepodmíněný. Princip v obou případech je obdobný. Samozřejmě je možné poukázat na skutečnost, že v případě veřejného zasedání o nařízení výkonu zbytku trestu odnětí svobody, může soud rozhodnout dle § 91 odst. 1 tr. zákoníku tak, že se

buď podmíněně propuštěný osvědčil, nebo rozhodne o tom, že se zbytek trestu vykoná. Naproti tomu v případě veřejného zasedání o přeměně podmíněného trestu odnětí svobody má soud k dispozici i další možnosti dle § 83 odst. 1 tr. zákoníku.[3] Nicméně mám obavu, že potíže s interpretací budou přetrvávat, právě k výše uvedené problematice, kdy zákonodárce uvedl do ust. § 404 odst. 2 písm. b) tr. řádu, že zatýkácí rozkazy (EZR, MZR) je možné vydat má-li osoba vykonat trest odnětí svobody v délce nejméně čtyř měsíců nebo jeho zbytek. Právě konstatování „nebo jeho zbytek“ může způsobit při interpretaci jisté potíže. Uvidíme, jak se s touto záležitostí vyrovná soudní judikatura.

Odložení předání dle § 413a tr. řádu

Úpravou předmětného institutu v § 413a tr. řádu reaguje zákonodárce na souvislosti, které vyplynuly z judikatury Ústavního soudu[4], které vyslovil v rámci přezkoumávání ústavnosti vazby vydávací (tedy obdobného institutu, jakým je vazba předávací), že po dobu odložení vydání nemůže dojít k realizaci vydání a nemůže být ani dán legitimní důvod omezení osobní svobody vydávací vazbou o kterém bylo rozhodnuto soudem. Vydávací vazba a její délka totiž nemůže být odůvodněna něčím jiným než realizací vydání. Uvedené závěry bezesporu platí i pro předávací vazbu.

Zákonodárce tedy v reakci na výše uvedené skutečnosti nově koncipoval institut odložení vydání dle § 413a tr. řádu. Dle tohoto ustanovení rozhoduje o odložení předání soud a to na návrh státního zástupce, soudu a v přípravném řízení státního zástupce příslušných k vedení trestního řízení v České republice, soudu, který pravomocně uložil vyžádané osobě trest odnětí svobody, nebo vyžádané osoby. Odložení předání je institut, kterého se využije u osob, u kterých je nezbytná její přítomnost v České republice v souvislosti s jiným trestným činem, pro jehož účel je trestního řízení vedeného v České republice nebo výkonu trestu pravomocně uloženého soudem České republiky. Odložit lze předání toliko na dobu nezbytně nutnou. Rozhodnout o odložení předání jde současně s rozhodnutím o povolení předání, výjimečně i poté. Při rozhodování o odložení předání vezme soud v úvahu zejména závažnost trestného činu, pro který má být osoba předána, závažnost trestného činu, pro který se vede v České republice trestní řízení, možnost předání této osoby z vyžadujícího státu zpět do České republiky, jakož i možnost dočasného předání osoby do vyžadujícího státu. Pokud jde o aktivní legitimaci k podání návrhu, pak k tomuto je oprávněná taktéž vyžádaná osoba. Pokud tato osoba dá soudu návrh na odložení předání, vyžádá si soud stanovisko státního zástupce či soudu, který pravomocně uložil vyžádané osobě trest odnětí svobody.

Doručování do cizího státu

Novela trestního řádu přichází s inovací spočívající v přímém doručování do ciziny (poštou) i na případy, které nejsou upraveny mezinárodní smlouvou. To za situace, pokud takovému doručení nebrání právo cizího státu, na jehož území má být doručeno. Je možné tuto snahu vítat, kdy může vést k urychlení celého trestního řízení, pokud je nutné doručovat do ciziny, neboť doručování prostřednictvím cizozemských justičních orgánů je často zdlouhavé a ne vždy úspěšné. Úprava doručení je v tomto směru komplexní, kdy rozhodující je ust. § 427a tr. řádu (doručování písemnosti v cizině), ale je nutné taktéž poukázat na ust. § 426 a tr. řádu (doručování prostřednictvím záznamu v Schengenském informačním systému a § 433 (doručení písemnosti s cizinou).

Hned na úvod je nutné uvést, že s ohledem na čl. 10 Ústavy ČR nově formulované ustanovení § 427a nebude možné uplatnit ve vztahu ke státům, ve vztahu k nimž je uzavřena mezinárodní smlouva výslovně vylučující jiný druh doručení než prostřednictvím justičních orgánů. Půjde tedy toliko o ty státy, které s ČR takovou mezinárodní smlouvu sjednanou nemají. Dle mého názoru bude možné využít těchto ustanovení ve vztahu k poškozeným a svědkům. Autor tohoto článku řešil danou problematiku ve vztahu k Ukrajině, kdy jednání cestou právní pomoci bylo poměrně komplikované a časově náročné. V případě přímého doručování písemností, které vyžadují doručení do vlastních rukou příjemce, bude nezbytné vždy pečlivě posoudit a případně cestou Ministerstva spravedlnosti,

resp. Nejvyššího státního zastupitelství, ověřit, zda způsob doručování písemností poštou v cizím státě odpovídá požadavkům na doručení do vlastních rukou podle českého práva.

Soudy již dlouhodobě vkládají informace o osobách, po kterých pátrají, do schengenského informačního systému a to dle článku 98 Schengenské prováděcí úmluvy. Předmětný článek však má v Schengenské prováděcí úmluvě širší dopad vztahuje jak na pátrání pro účely doručení písemnosti (předvolání, rozhodnutí) v trestním řízení (ať už v přímém styku přímo adresátovi, nebo prostřednictvím dožádání či přes centrální orgán), tak i na pátrání pro účely jiného dožádání než dožádání o doručení písemnosti (např. je třeba vypátrat pobyt osoby za účelem následného dožádání daného státu o výslech této osoby). Vyloučeno je ale použití této úpravy pro případy, kdy cílem vypátrání pobytu osoby je její následné omezení na osobní svobodě. Ustanovení § 426a tr. řádu tedy umožní širší využití čl. 98 Schengenské prováděcí úmluvy.

Doručování písemností poštou cizozemskými orgány adresátům na území České republiky, bylo vyloučeno dle § 432 odst. 1, za situace kdy se nejednalo o doručení upravené vyhlášenou mezinárodní smlouvou. Od 1.1.2012 je toto doručení nově možné dle § 433 odst. 4 tr. řádu, pokud cizí stát předem zaručí vzájemnost. Zákon dále upravuje podmínky takového podání, kdy nesmí obsahovat pohružku donucením, adresát tedy může výzvě vyhovět dobrovolně a pokud tak neučiní, nemá soud oprávnění toto sankcionovat. Druhou podmínkou je skutečnost, že takto doručené podání musí být osobě, které je připsán určen srozumitelný, tedy musí být vyhotoven v jazyce, o kterém cizí stát ví nebo důvodně předpokládá, že jej osoba ovládá, musí být zasílána s překladem do takového jazyka.

Zajištění věcí, jiné majetkové hodnoty a majetku dle § 441 tr. řádu

Sjednocení aplikační praxe soudu vedla zákonodárce k výrazné úpravě institutu zajištění věcí, jiné majetkové hodnoty a majetku a to v ust. 441 tr. řádu. Jádrem nejednotné interpretace je možné spatřovat v tom, zda je nutné v těchto případech rozhodovat usnesením nebo postačí opatření. Dle ust. § 441 odst. 1 tr. řádu do 1.1.2012 platilo, že o této záležitosti se rozhoduje usnesením, bez práva stížnosti. Pokud však jde o zajištění věcí na území ČR[5] je rozhodováno toliko opatřením. V praxi docházelo často k prolínání jednotlivých ustanovení při jejich aplikaci. Zákonodárce tedy celou záležitost vyřešil tím, že na zajištění věcí, jiné majetkové hodnoty nebo majetku, na základě žádosti orgánu cizího státu se přiměřeně použijí ustanovení platná pro vnitrozemskou právní úpravu s výjimkou výkonu zajištění majetku, se postupuje podle zvláštního právního předpisu.

Uznání a výkon rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních

Hlavní změnou při uznání a výkon rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních je změna příslušnosti k řízení o uznání a výkon rozhodnutí o peněžitých sankcích a plněních z dosavadních krajských soudů na soudy okresní, jakož i podstatné zjednodušení tohoto řízení s ohledem na typy případů, které je nejčastěji třeba řešit. Aplikační praxe totiž ukázala, že uvedený postup je jinými členskými státy EU využíván v naprosté většině pro uznávání a výkon pokut ukládaných za dopravní přestupky v tzv. trestním právu správním. Využití tohoto ustanovení tímto způsobem povede vysokému nárůstu případů, na které bude možné tento institut využít.[6] Proto úprava, podle níž o uznání a výkonu pokuty ve výši řádově kolem 100 EUR rozhoduje senát ve veřejném zasedání za účasti dané osoby a jejího obhájce, přičemž takové řízení je důvodem nutné obhajoby, je do budoucna neudržitelná, zbytečně administrativně náročná a finančně nákladná a s ohledem na povahu a typovou závažnost případů zcela nepřipadná.

Ust. § 460p pak upravuje změna věcné příslušnosti k řízení z krajských soudů na okresní soudy, přičemž se zpřesňují i kritéria pro stanovení místní příslušnosti, která jsou definována dále.

Změně věcné příslušnosti

Zákonodárce jednoznačně dospěl k závěru, že veškeré věci s cizím prvkem není nutné aby řešili soudy Krajské, kdy jednak narůstá tato agenda, jednak se nejedná o skutkově či právně nejasné či složité záležitosti, aby je nemohli řešit soudci soudu okresních, kdy v řadě případů postačí pokud ve věci bude činný samosoudce.

Konkrétně je jedná o níže uvedená ustanovení:

- Uznání a vykonání rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních i v případě, že jednání, pro které bylo takové rozhodnutí vydáno, není trestným činem podle práva České republiky dle § 460q tr. řádu.
- Odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních uvedeného v odstavci 1 dle § 460r odst. 3 tr. řádu.
- Odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních, které mu bylo zasláno podle § 460r odst. 1, pokud k tomuto rozhodnutí není připojeno osvědčení⁷⁾ o vydání rozhodnutí uvedeného v § 460o odst. 1 tr. řádu, toto osvědčení je neúplné nebo zjevně neodpovídá obsahu rozhodnutí, k němuž je připojeno, anebo vyplývá-li z osvědčení připojeného k rozhodnutí, dle § 460s odst. 1 tr. řádu.
- Uznání rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních ponecháním v něm uložené peněžité sankce nebo jiné peněžité plnění v nezměněné výši dle § 460t odst. 4 tr. řádu.
- Úkony směřující k upuštění od výkonu uznaného rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních, byla-li odsouzenému v České republice udělena milost nebo amnestie nebo jakmile ho příslušný orgán státu, o jehož rozhodnutí jde, informoval o v tomto státě udělené amnestii, milosti nebo jiném rozhodnutí, opatření či skutečnosti, v jejichž důsledku se uznané rozhodnutí stalo nevykonatelným dle § 460u odst. 5 tr. řádu.

Mgr. Roman Vicherek,
soudce Okresního soudu v Ostravě

[1] (1) K provádění úkonů v přípravném řízení je příslušný okresní soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh.

(2) Soud, u něhož státní zástupce podal návrh podle odstavce 1, se stává příslušným k provádění všech úkonů soudu po celé přípravné řízení, pokud nedojde k postoupení věci z důvodu příslušnosti jiného státního zástupce činného mimo obvod tohoto soudu.

[2] Důvodová zpráva k zákonu č. 335/2011 , přístupná na www.psp.cz

[3] Dle § 83 odst. 1 tr. zákoníku Jestliže podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se trest vykoná. Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení

výkonu trestu, a

a) stanovit nad odsouzeným dohled,

b) přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než dvě léta, přičemž nesmí překročit horní hranici zkušební doby stanovené v § 82 odst. 1, nebo

c) stanovit dosud neuložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život.

[4] Nález Ústavního soudu z 29. 1. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 63/06

[5] § 78 a 79 tr. řádu

[6] Nizozemí uvedlo, že za rok má 576 531 případů, u kterých může žádat o uznání a výkon v jiných členských státech EU

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - I. část - k dispozici >>> [zde](#).

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - II. část - k dispozici >>> [zde](#).

Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012 - III. část - k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)